Ч. 41 (13.939). Львів, субота 16. лютого 1935. Pocztowa opłatę opłacono ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II пов.
Конто почт. щадн. 504-060. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 доляр, франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Пресова конференція в „Рідній Школі".

В четвер 14. ц. м. відбулася у Рідній Школі пресова конференція. На конференції явилися представники майже всієї української преси. Голова Гол. Управи проф. *І. Галущинський* відкрив конференцію короткою промовою, витаючи представників преси та звісуючи завдання конференції. Президія скликала конференцію у звязку з деякими нарадженнями, які небавком матимуть місце. Положення Головної Управи доволі важке: з одної сторони завеликі вимоги громадянства — з другої натиск з противної сторони. Тому преса повинна довідатися про трудноші Головної Управи і правного і тропічного характеру.

В черзі інсп. *В. Кузьмович* у довшому рефераті подав цілу низку інформацій про правне положення Р. Ш. та про так звані „правні" труднощі.

Далі скарбник Гол. Управи дир. *О. Радловський* подав низку цифер, що ілюструють матеріяльний стан Рідної Школи. Річні видатки Рідної Школи на удержання шкіл, бурс, дитячих садків, збірних лекцій, бібліотек і т. п. перевищують один міліон золотих, не вчисляючи в це видатків на удержання централі. Буджет Рідної Школи дефіцитовий. Вплиии, які має Головна Управа, постійно зменшуються. Коли порівнювати ці цифри з цифрами попередніх років, то вони виказують спадок на 56 і більше відсотків. А вже в застрашаючий спосіб змаліла жертвенність американських українців. Внутрішня безпроцентова позичка Р. Ш. не дала сподіваних вислідів. Дотепер деклеровано 165.935 зол. позичок, готівкою до Гол. Управи вплинула сума 117.704.18 зол. Всіх довгів Рідної Школи, разом з довгами Кружків, є тепер около 600.060 золотих. В цифру цю вчислено вже й внутрішню позичку. Головна Управа випрацювала плян, який у своїй основі кладе найбільшу увагу на ощадність у видатках та поширення серед громадянства ідеї жертвенности для Рідної Школи.

По рефераті дир. Радловського виявилася дискусія, в якій брали участь всі представники преси та члени президії.

Конференція тривала понад три години.

Справа нового ґубернатора для Закарпаття ще не вирішена.

Ужгородський „Нашъ Карпаторусскій Голосъ" у свому найновішому числі з 13. ц. м. повідомляє, що в справі іменування нового ґубернатора для Закарпаття покищо не чути нічого. Уряд предложив декрет президентові Масарикові до підпису, але президент ще не підписав. На становище ґубернатора предложений, як ми вже повідомляли, о. Константин Грабар, теперішній посадник Ужгороду. Тому, що проти його номінації внесли протести деякі москвофільські крути, зокрема москвофільські студентські товариства, „Нашъ Карпаторусскій Голосъ" вірить, що ті протести мали успіх і через те, мовляв, кандидатура К. Грабара захитана.

Мін. Косцялковський твердить, що українці вбили мін. Перацького.

СПРАВА ОБВИНУВАЧУВАНЬ ПОЛІЦІЇ.

На закінчення нарад скарбово-буджетової комісії сенату над буджетом м-ства внутрішніх справ виголосив промову мін. Косцялковський. Він ствердив, що підчас дискусії переважно критикували поліцію. Поліцай залежний від дуже строгого реґуляміну й за кожну провину його карають. Тому то міністер в сойм. комісії сказав, що такі закиди, роблені поліцаям чи іншим держ. службовцям і подавання їх назвищ в комісії чи на пленумі сойму, це велика кривда для них, бо ті закиди нестверджені. Чи панове вірите в те, говорив міністер, що в горожанині, з хвилиною як він надягне однострій, відразу зявляються кровожадні інстинкти. Чи може це національна прикмета, чому бесідник запевнює. Не чув міністер закидів супроти поліційних старшин. Це значить, що вони добрі. Найкраща поліція в світі, це польська поліція. Це не лише думка міністра, хоч він відвідав різні краї, всюди бачив ріжниці в хосен Польщі. Доказ на це, що за організаційними зразками приїздять представники закордонної поліції. Справа користування зброєю дуже дразлива. Коли є ранені та вбиті, справа йде до прокуратора. Зброї вживає поліція тому, що агресивність супроти поліції в Польщі дуже велика. Одною з причин, чому поліція вживає зброї є поведінка опозиції, яка шкідливою критикою поліції роззухвалює горожан і робить їх настирливими в відношенні до поліції.

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ.

Переходючи до промови сен. Макуха сказав міністер, що його бажають втягнути в дискусію на тему національних меншин, головнож української меншини та роблять це при кожній нагоді. Не бачить причини, щоб при кожному буджеті щороку міністри вн. справ говорили про нац. меншини. В своїх промовах у сойм. буджетовій комісії і на пленумі сойму, в яких говорив про рівність усіх горожан супроти обовязуючих прав і приписів мав на думці й нац. меншини. Признає, що є деякі специфічні болячки, програми й бажання меншин, та воно вже непрактичне. Політичну заяву про свої погляди на справу нац. меншин у Польщі виголосить тоді, коли вважатиме це вказаним і злишним.

МІНІСТЕР ВІРИТЬ, ЩО ПРИЙДУТЬ ІНШІ ПРЕДСТАВНИКИ УКРАЇНЦІВ.

Кому маю давати заяву, українській суспільности, чи вам, панове, що вважаєте себе т. зв. представниками української суспільности? Українській суспільности зумію дати її в формі, яку вважатиму відповідною та слушною. Вам її не даватиму. Що до вас, сьогодні вже не маю ніяких сумнівів. Приходите до мене й тоді наші гутірки мають зовсім інший характер, а потім стрічаюся з великими несподіванками на прилюдному форумі. Ваші виступи в соймі, ваші заяви (це ост. слово міністер сказав по українськи) внутрі й зовні незгідні з тим, що говориться в невеличкому гуртку. Не думаю і не хочу брати участи в цій дволичній грі. Панове домагаєтеся від нас, представників польської держави, декларацій і приречень, а самі досі ви ніколи не заявили, що ви льояльні й вірні горожани польської держави. Чи в соймі, чи тут у сенаті промови пос. Левицького й сен. Макуха дають мені щораз сумніший досвід. Ви добре свідомі того, що ви останні могікани того типу представників українського населення. Прийдуть інші, молоді, які зуміють найти з нами спільну мову й реальну програму праці для щастя своєї суспільности й великої Річипосполитої, якої вони горожани. Подібних до вас більше вже не буде, не буде тому, що українська суспільність не хоче вже їх вибирати. На мою думку ваша діяльність шкідлива не лише для польської держави, а передовсім для української суспільности в цій державі. Ця суспільність від вас відсувається та відвертається. Тратите ґрунт під ногами й тому виголошуєте ваші великі заяви, останні ваші заяви, щоби — як відійдете з вашого становища — оставити про себе переконання, що в польській державі багато гірше, ніж було для вас в Австрії та що вже більше нічого доброго від польської держави не сподієтеся. Заподієте народові кривду, яку лише польській державі можете заподіяти. Це не фрази, я ці річи можу ствердити на основі документів. Це не є шлях для укладання співжиття української суспільности з польським народом, що живе спільно на одній і тій самій землі. Це шлях до ятріння та ворожнечі.

СПРАВА ВБИВСТВА МІН. ПЕРАЦЬКОГО.

Панове з Клюбу Народового при кожній нагоді торкаються Берези Картузької. Українці досі мовчали. Перший п. сен. Макух згадав нині про Березу, бо коли вся опозиція говорить про Березу, то це й українців уповажнює, щоб і вони її торкнулися. Та пане сенаторе Макух, від заторкування Берези краще бути здалека; бо хто каже „Береза", хай має чесність сказати рівночасно „Перацький". Так відомо, що бл. п. Перацького вбили українці. (Сен. Макух: Суду ще не було!). Ви кажете, що розправи ще не було, а ви, панове, добре це знаєте, що перше признання до вбивства міністра Перацького було в бюлетені краєвої екзекутиви та в „Українському Націоналісті", де стверджено, що мін. Перацький був найбільший шкідник української справи. Рівночасно чч. 7. і 8. „Розбудови Нації" в числі, присвяченому роковинам смерти Головінського поміщено п. в. „За будуччину народу" напад на мін. Перацького. В цьомуж числі не завагалися накинутися на вашого найвищого духовника митр. Шептицького. Стверджено, що Перацького вбила українська організація. Цілий гурт боєвиків приїхав до Варшави, щоб виконати це осоружне вбивство в особі міністра Річипосполитої. Чи в інших державах моглиб пристосовувати таку політику після вбивства міністра вн. справ, яку пристосували в нас до середовища, з якого вийшов вбивник? Хай панове призадумаються, що сталося би в ви ми всіми, колиб це було деінде. Певно не булоб сьогодні дискусії на цю тему, бо не булоб сенатора Макуха. Тому не гадаю з вами дискутувати й тому раджу вам заторкування справи Берези оставити кому іншому.

Гимн військ Ліґи Націй.

„Манчестер Ґардіен" розписав конкурс на уложення гимну, не більше як 10 рядків, який надавався би для співання міжнародніми військами підчас виконування служби, як ост. часами в Саршині. Прислали ріжні гимни, починаючи від гумористичних, до чого дали нагоду події на тлі співжиття ріжних одностроїв і національностей при одній чарці, кінчаючи на поважних, типових своєю строгою простотою протестантських і анґліканських.

Один із них зачинається: „Ми герольди твого мира на землі, на Боґа приказах". Інший „Наш прапор зорями іскриться під усіми небами". „Манчестер Ґардіен" злобно зазначує, що саме зоряний прапор (Зл. Держави) постійно неприсутній на міжнародніх стрічах.

Першу нагороду дістав Леслі Нікольс. Гимн його говорить про тих, що присвятилися високим цілям, що сягають поза кордони держави, що зброєю служать законам і справедливости й хоч на чужині тужать за Голяндією чи Швецією всеж знають, що завдяки їх трудам світ буде щасливий, а тимсамим і їх батьківщина.

Жартівливий характер має гимн, що дістав другу нагороду „Ноксольоґія" (від назвища президента правлячої комісі Ліґи Націй Нокса).

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ „ВЧЕНИЙ".

МОСКВА, ПАТ. В Орлі арештували „ученого" Соясова, що послугувався фальшивими документами й дипльомами й 4 місяці викладав політичну економію в місцевому педагогічному інституті й діставав по 250 руб. за годину викладів. Виявилося, що Соясів, це бувш. комуніст, якого [illegible]

Українська мова в богослуженні.

(Ґенеза ухвали Волинського Єпарх. Зїзду).

Серед усіх ухвал недавнього Волинського Єпархіяльного Зїзду найбільшу увагу звернула на себе постанова про українську мову в богослуженні. Ще недавно здавалося, що притих на Волині рух за українізацію богослуження. Не збільшувалось, але скорше зменшувалось число церков, де Службу Божу правили по українськи в живій нар. мові. І ось Єпархіяльний Зїзд, з перевагою духовенства на ньому, одноголосно висловився за засадою живої української мови в богослуженні.

Як це могло статись? Думаємо, що пан-отці голосували за цією ухвалою з переконання, знаючи як засадничо вирішує це питання богословська православна наука. Міг вплинути на рішення Зїзду і цей момент, що введення української мови в богослужения безперечно наблизить нарід і до Церкви і до духовенства, бо чужою була для українців московська ерархія з її чорносотенним політиканством, а московська вимова церковно-славянського тексту могла робити чужою і саму церковно-славянську богослужебну мову.

Безперечно, у голосуванні пан-отців відчувався голос і самої волинської пастви, себто народу. А в народі справа української богослужебної мови була давно вже спопуляризована завдяки невтомній праці д-ра А. Річинського та всього незалежного українського громадянства, що з ним у цій справі йшло. Згадатиб хоч організацію відомого Луцького Церковного Зїзду. І мимохіть тиснеться до голови думка: Чомуж не було на Зїзді цього видатного національно-церковного діяча? Хто знає волинську церковну історію за останні роки, тому не трудно буде найти відповідь на це питання. То відомі кола „Української Ниви“ намагаються скапіталізувати для себе працю д-ра А. Річинського та всього українського незалежного табору. Можна бути певним, що і нинішню ухвалу Зїзду ті кола будуть ставити в заслугу виключно собі. Також само і російсько-митрополитальні сфери будуть пояснювати дотичну ухвалу Зїзду присутністю на ньому послів з ББ, щоб бодай у цей спосіб ослабити той удар, що розторощив їх ідеольоґічні позиції. Очевидно, могла мати деяке значіння і присутність на Зїзді послів з ББ, але тільки остільки, оскільки думка послів у цій справі була однозгідна з думкою і настроями самого духовенства. Адже не пішов Зїзд за предложенням самого Певного про перенесення Волинської Консисторії з Кремянця до Луцька...

Можна зарізикувати парадокс, що сам митрополит Денис у більшій мірі причинився до ухвали Зїзду в справі богослужебної мови, ніж посли з ББ. Адже не міг пройти без відгомону цей факт, що саме митрополит Денис з власного лише почину „благословив“ недавно переклад богослужебних книг на польську мову. Якже цим фактом була поругана та захитана ця ідея священної мови (церковно-славянської), що її так фанатично боронили на Волині сам митрополит та стовпи московського православія!

З другого боку, даючи ясну відповідь на питання богослужебної мови, Зїзд хотів скінчити з тим безприкладним та деморалізуючим крутійством, що його дозволяла собі варшавська митрополія. Пригадайте собі цю вічну коломийку: За часів митрополита Юрія Денис, тоді волинський ординарій, благословляє відправу в українській мові, бо рахується ще з українським громадянством; кілька років пізніше вже на митрополичому престолі він, нехтуючи думкою українців, забороняє українську богослужебну мову. А коли варшавська митрополія дістала знову дошкульний удар від Української Парлям. Репрезентації та народу у звязку з її пробою ввести новий стиль, то зявляється відома ухвала Св. Синоду про українську мову в богослуженні. Ця ухвала Синоду, на яку між иншим покликується і постанова Волинського Зїзду, вже остаточно і фундаментально вирішує справу богослужебної мови. Та проте митрополит далі пробує розпучливо рятувати страчені позиції. Ріжними способами, і тайними обіжниками і своїми пастирськими посланіями, він осуджує ідею живої української мови в богослуженні. Аж... несподівано „благословляє“ переклад літурґічних книг на живу... польську мову.

Нині скінчилось, хвалити Бога, це анархічне крутійство. Чиста ідея перемогла. І як це добре сталося, що на Зїзді реферував цю справу богослужебної мови М. П. Кобрин, учитель арх. Олексія та багатьох пан-отців Холмщини і Волині, найавторитетніша повага у богословській науці, член Передсоборного Зібрання та автор наукового реферату про живу мову в богослуженні для Собору. Безперечно, він також причинився до спопуляризування та переведення ухвали про українську мову в богослуженні.

Одначе сама засаднича постанова Св. Синоду, що благословляє церковну відправу в українській мові, без всякого сумніву є заслугою першої Української Парляментарної Репрезентації, на чолі якої стояв тоді покійний сенатор М. К. Черкавський. Заслуга тут очевидно й самого українського народу, що своєю поставою в боротьбі з колами митрополії в справі нового календаря дав можливість своїй Парлям. Репрезентації добитись історичної постанови Св. Синоду про українську мову в богослуженні.

Волиняк.

Прохарчування і студії.

Нашій молоді на увагу.

Число нашої молоді в середніх та вищих школах рік-річно паде. Вигляди на майбутнє не кращі. Підвищено шкільні такси, введено т. зв. добровільні оплати, не завжди талановиті діти державних функціонарів при знижці оплат упривилейовані, коли останки наших людей на державних посадах зникають, нумерус клявзус дошкульніше ніж на инших національностях відбивається, можливість дістати стипендію смішно мала, виїзд звязаний із труднощами пашпортовими, нострифікаціями та зарібковими по укінченні — все те при загальнім зубожінню відстрашує батьків посилати діти в школу. Та тільки темняк і крайній дефетист каже спускатися на дно. Доки люди на живе, обовязком її є шукати виходу з ями, куди попала, хай би вона, не знати як була глибока та вонюча. А вихід часто-густо є, але тільки для того, що його шукає.

Високі оплати та брак засобів на прохарчування є головною причиною дезерції молоді від науки. Бурси, академічні доми, комітети опіки тільки невеличку можуть дати поміч. Рятунку треба шукати перше в собі та близько себе. Нам потрібніші одиниці, що самі пробивались у світі, ніж ті, що повійково вились чіпаючись підпор. Не вмію подати універсальної рецепти, та всеж досвід життевий не гірший від злотого в золоті. Удержувався я від другої ґімназійної аж до скінчення університету сам, з невеликими а неправильними доплатами з дому. Лекції вистарчили мені на харчі,

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Чи всі можуть увійти до літератури?

У ч. 1-ім з 1935. р. „Дзвонів“ находимо статтю „Українська література XIX. і XX. в. в У. З. Е.“ (Українській Загальній Енциклопедії). Якби не йшло тут про „Енциклопедію“, що має всяких читачів і передплатників, отже і таких, як редактори „Дзвонів“, можнаб на таку статтю не відповідати. Але видавці нашої Енциклопедії в Коломиї теж напевне схвилювались; деякі коломийські автори не ввійшли там до огляду літератури!

Анонімний добродій „Атос“ дивується, чому я в цьому огляді пропустив кількадесять прізвищ і певний, що я „в суто інформаційну, обєктивну статтю вніс свій квазі „естетичний“ субєктивізм“ і не допустив на Парнас несимпатичних мені авторів. Мою статтю перечитували перед друком редактор цього тому д-р В. Сімович і В. Дорошенко; це люди справедливі та знають нашу літературу. У статті пропустили ми через недогляд у списку на ст. 801-ій у 4-ім рядку прізвище В. Софронова. Із 34 наведених у „Дзвонах“, а незгаданих мною инших авторів, до огляду *могли би* ввійти з великою бідою щонайбільше не три-чотири; могли би — та не мусять.

Із прикладів, які наводить у своїй статті автор, виходить, що він дуже слабо відріжняє справжніх письменників від авторів звичайних популярних книжок і таланти від ґрафоманів. Досі в нас панує погляд, що кожний, хто пише, це письменник. Десятки літ набивали нам у школі голову творами і письменниками, що дивували нас своєю наївністю та примітивізмом. Кожна література починається від того, що перші писані твори, хочби найслабші, стають її памятками, дарма, що тільки історичної вартости.

„Історія літератури“ Огоновського приймала як принцип, що треба згадувати всіх, що щось видали; критерія таланту там не було. Та сама традиція залишилась на довгі роки на львівських катедрах літератури. Як довго на видання фільольоґічної секції „Записок Наук. Т-ва ім. Шевченка“ мав вплив Франко, літературні студії говорили там про літературу; коли його не було, „наукова метода“ як досі, полягає там на тому, що дослідники часто зупиняються поважно на творах та авторах, яких можна би відступити археольоґії.

Давно вже минули в нас ті часи, коли кожний, хто видав збірку поезій або оповідань, ставав автором. Наша преса щоденна дає приклади, що люди, які не мають ніяких претенсій до літератури, дають у фейлетонах враження з подорожі, нариси, оповідання нерідко кращі, ніж неодні видані окремими книжками. Наша інтеліґенція почала вже відріжняти книжки для загалу, виховні, шкільні, пропаґандивні чи сензаційні від творів, в яких відчуває подих літератури. Залишається ще справа таланту — найважніша, найважча.

У літературі подекуди стверджуємо те саме явище, що в техніці: хто нині придумає авто, яке нагадуватиме перші машини дуже примітивні або навіть найдешевші Фордівські моделі, того не можна вважати винахідником і його винаходу ніхто не прийме. Нині сотні й тисячі людей можуть писати вірші та оповідання такі, як їх писали наші пересічні письменники кількадесять літ тому і саме тому, що йти за готовими зразками можна йти без таланту, такі автори нагадують винахідчиків, що спізнились із своїми старими моделями, нині вже безвартними.

У великих европейських народів виходить денно кілька нових добрих книжок, щодня появляються нові автори, яких можна навіть із приємністю читати. Чи істнує навіть найбільший підручник літератури, що згадував би про них? Історія літератури — не книгарський катальоґ. А вже короткий огляд цієї літератури не може згадувати сотні прізвищ, головно тоді, коли вони з літературою не мають нічого спільного.

Автор огляду сучасної літератури мусить сам рішати на підставі знайомости творів, кого вважає талановитим — таким, що його імя в літературі залишиться. Тут він мусить брати на увагу головно тих, що своїми творами посувають бодай на міліметер уперед якийсь жанр літератури, її форми, ідеї, змагання. Якщо він помиляється, на це дадуть відповідь критики, що прийдуть після нього. Автім талановито написані книжки не старіються і неодна така книжка перед 30 літ тепер свіжіша, ніж банальні та порожні нинішні.

Добродії, які уявляють собі, що критик волів іти за особистими симпатіями, ніж за пересвідченням про вартість твору, — попросту наївні люди. В інтересі критика, як і доброго купця, говорити правду про товар, що його має перед собою, бо інакше він хутко втратить довіря і до своєї чесности і до свого знання. Нехай панове редактори із „Дзвонів“ повірять, що приємніше булоб мені втягнути до огляду літератури ще 30 галицьких поетів, ніж радянських. А те, чому Ґжицький, Микитенко, Воскрекасенко або Трейнкер кращі від авторів, які до вподоби панові „Атос“ — треба би довго (може і без успіху) розяснювати.

До імен, поназбируваних у „Дзвонах“, можна би додати таких самих іще дві сотні: — досить булоб переглянути річники „Літ.-Наук. Вістника“ та инших журналів. У самому „Назустріч“ за один минулий рік друкувало 100 нових авторів! В антольоґії Франка „Акорди“ перед 30 літ найдете більш 30 прізвищ, нині зовсім забутих.

Наша література розвивається й европеїзується. А хто хоче говорити про її розвиток, той мусить не тільки знати її дотеперішні етапи, вміти відріжняти талант від писанини, але ще й брати на увагу методи досліду чужих великих літератур. Зрештою, кожний має таку міру, яку собі створив: усе залежить від матеріялу, яким орудує і на якому розуміється. Було би мені багато прикріше, якби мої погляди на літературу покривались із поглядами редакції „Дзвонів“ ніж коли вони з нею розходяться.

книжки, одяг, а на бібліотеку мою та на театр я відсотково більше видавав, ніж по скінченні школи. До бурси ніколи не подавався, учив навіть своїх товаришів, або приготовляв приватистів до матури. Таких як я було більше в кожній клясі. А нині?!... Тепер, скажуть, нікого нам учити! Та я до гіркої правди додам ще другу. Із свічкою нині шукати гімназистів чи матуристів, щоби уміли приготовити з усіх предметів приватиста чи до вступного іспиту навіть учнів з нижчих кляс. І саме ця обставина свідчить про нижчість теперішньої школи супроти передвоєнної більше, як те, що якихсь там предметів тепер менше вимагають. Фактом є, що навіть за теперішніми вимогами молодь менше уміє, бо за мало часу і праці витрачає на обовязкові предмети. Не вміє заробляти там, де могла би.

На університеті, в літах недостачі підмоги, голодував я, бо за зарібки було трудно, коли треба було віддатися студіям зовсім. Почав рятуватися тим, що перейшов на харчі, зложені з молока, яєць, хліба. Добував деколи ласощі з зимної ковбаси та з дрянтивеньких цукорничих виробів. Ціла імпреза закінчилась сухотами в горішній кінчині легеня. Сухотів я спекався хоч з трудом, хоч досвід був за дорогий. Та всеж дорого куплена наука придався мені в пізнішім житті.

В 1915 р. попав я як цивільний вязень за Урал. Спочатку з мусу, дальше по застанові зачав харчуватися виключно молоком та хлібом, хоч мясо, товщ були тоді там дуже дешеві, а мої доходи дуже великі. Підчас трьох літ побуту в неволі я ледви кільканацять разів мав до діла з мясом або іншою „людською" стравою. Доля кинула мене по літах війни на польський далекий захід та приневолила жити одинцем, відрізаним від сімї. Майже девять літ жив я виключно хлібом і молоком. З тим я не афішувався, але люди знали. Одні милосердилися, другі глузували з мене поза плечами. За тих девять літ заощадив я на власнім харчі не менше 8 до 9 тисяч золотих, що їх обернув на науку дітей.

Про харчування майже нічого не читав я. Та мій більш тринацятилітній досвід є також науковою книжкою хоч непечатаною. Для моїх 70 кг. ваги вистарчало на день півтори літра незбираного молока та 70 декаграмів разового, найрадше пшеничного хліба. Працював у у службі бездоганно, поза службою, вдвоє, втроє більше. На вазі не спадав я, хоробливих якихось проявів через односторонність харчів не добачував, сили до праці мені ніколи не бракло. Перед чотирма літами по кількатижневім мясоїдстві появився у мене артретизм, який зник по переході на квасне молоко, при недовгих ліках. Яйця, як головний харч, відкинув я ще в університетських часах. Нині знаю, що він веде до недуг кормового каналу та жовчевих камінів. При праженім молоці корисним було переривати деколи сировиною з садовини чи деякої городовини. Підчас трилітнього вживання квасного молока навіть і зимою і сировина була зайва. Тепер тут у мене на провінції літра молока коштує 15 сот., а кільограм разового хліба 20. За 12 золотих місячно знову міг би я прохарчуватися без шкоди для здоровля. У Львові, де все те дорожче, не перейшло би удержання вище 20 золотих, а так само в Вильні чи Кракові.

Я далекий від того, щоби накидати свою думку як єдино раціональну. Не кожний переможе свою волю, зрікаючись приємности ріжнородности в харчах. Навіть своїх дітей не приневолював я до цього (хоч щоправда не було потреби). Та коли чую, що хтось кидає студії тільки тому, що на прожиток не мав більше місячно як 30 золотих, або живе на ковбасяно-росолово-чаєвих харчах та помагає розвиватись сухітничим бактеріям, мушу милосердитись та подати дрібку життевого досвіду. Деякде, але у такім Львові, при зразково гігієнічнім віджиненім, стерилізованім і дешевім матеріялі, який дає Маслосоюз є краща змога це перевести, ніж мені у моїх місцях побуту. Може кому це пригодиться.

Г. Говилівський.

ВИБОРИ НА МІСЦЯХ.

ПЕРЕД ВОЛОСНИМИ ВИБОРАМИ В ДРОГОБИЧЧИНІ.

Дрогобиччина, яка стоїть отсе перед волосними виборами, поділена на 10 збірних громад: Дережичі, Добрівляни, Горуцько, Кропивник Новий, Лішня, Медвичі, Найдорф, Підбуж, Рихтичі, Стебник. Окрім того дві громади: Східниця і Трускавець уконституовані як волосні громади. Осередками збірних громад установлено переважно місцевости з мішаним польсько-українським населенням, або такі, які є під визначним впливом місцевої польської бюрократії. Так наприклад зроблено у волости Рихтичі: громада Рихтичі має дві третини польського населення; у волости Найдорф: Найдорф населене в більшости німецькими кольоністами і польськими робітниками; у волости Стебник: у Стебнику працює одна з найбільших салін і там зібралося чимало напливового польського робітництва; вкінці Медвичі і Підбуж, що теж є осередками збірних громад, є одночасно осідками городського суду.

Задля приготування виборів до волосних рад уладив Повітовий Народній Комітет у Дрогобичі дві наради громадських радних з цілого повіту, на яких пояснено зібраним постанови складного виборчого регуляміну та подано вказівки для наладнання виборчої організації. Крім того Н. Н. К. уладив передвиборчі зібрання громадських радних всюди, де того вимагала потреба. Такі передвиборчі зібрання були в Доброгостові для збірної громади Стебник, у Рихтичах, в Найдорфі, Кропивнику Новім, в Михайлевичах, в Дережичах та перевів їх д-р Степан Витвицький і два зібрання в Добрівлянах д-р Бляжкевич. В кожній з волостей, окрім Горуцька, зорганізовано виборчі комітети, у склад яких входять: голова, заступник голови і по три представники громадських радних з кожної громади. Всюди рішено вставити українську листу кандидатів. Наслідком такої передвиборчої організації адміністраційна влада, яка спершу мала намір перевести вибори по волостях як одностайних виборчих округах, тепер завела очевидно некорисний для нас поділ поодиноких волостей на виборчі округи. Найтрудніше буде українське становище у волості Рихтичі, яка має більшість польського населення і тим самим більшість польських радних. Справу в тій волості ускладнює ще становище комуністів, які наприклад у Михайлевичах вибрали солтисом одинокого польського мешканця в селі, щоб тільки не допустити до вибору українського кандидата. Зрештою і по інших громадах, як Солець, Стебник, Волехівці комуністи йшли за польською, або урядовою листою при громадських виборах. Вибори до волостей Кропивник, Горуцько і Добрівляни відбудуться вже в найближчих днях.

Становище і значіння української мови.

Під таким наголовком мав при заповненій авдиторії берлінського університету проф. унів. у Мінстері д-р К. Г. Маєр цінний реферат, який зробив велике враження на присутніх. Виклад проф. Маєра має те значіння, що дав змогу в такім важнім науковім місці, як берлінський університет дати ясну відповідь тій частині німецького дросту, яка цього питання зовсім не знає, та причинився чимало до його спопуляризування. Виклад проф. Маєра важний далі як новий доказ, що науковий світ західної Европи зірвав уже давно з колишньою російською „тезою", опертою не на наукових дослідах, але на указі з 1876. року.

Проф. Маєр підходить до української мови як самостійної й трактує її зовсім віддільно від питання російської мови, тримаючися засади: „Окремий культурний розвиток робить мову самостійною", і це він уважає за більше переконливий доказ, ніж „математичні" таблиці деяких наших учених. Коли Грушевський сказав, що ми нарід, бо маємо свою політичну історію від 5. віку, так Маєр каже, що українська мова самостійна, бо українці мають свою рідну матеріяльну й духову культуру від пятого віку.

Після цього проф. Маєр обговорив систематично розвиток української мови, зачинаючи від старинного Києва, та зупинився довше при трьох періодах відродження та розквіту української мови й літератури, себто І-го — княжої доби, ІІ-го — реформації й винаходу друку, та ІІІ-го — романтизму української мови.

Прелегент спинився ширше над питанням, коли ідіом є мовою або діялектом. Він подав вислід своїх дослідів над хронольогією розвитку української мови, а вкінці занявся тезою проф. Степана Смаль-Стоцького та його учнів. Проф. Маєр не добачає більшого зближення між українською й південно-славянськими (сербською) мовами, а стоячи твердо на принципі окремішности української мови серед рідні славянських мов, причисляє її до східно-славянської групи. Проф. Маєр вказує на ближчі звязки між мовою українською, білоруською й російською та приписує їх наслідкам географічного положення, які бачимо часто і в інших гоуппах мов, причім ріжниці, на його думку, такі, як між мовами шведською та норвеською, німецькою й голяндською, італійською та французькою. Він стверджує, що на сході Европи живуть три окремі славянські народи зі своїми мовами, та рішуче виступає проти французької теорії про націю, начеб то націю творили приналежники одної державної території. Цю теорію вже з трудом можна застосувати до Франції самої, а щож зробити зі Швайцарією? Та якби не було, якої не тримались би теорії, українська мова була і є повноправною і самостійною.

Бо найвищим постулятом українського народу було між іншим удержати рідну мову, що завсіди, не зважаючи на територіяльні поділи, робила український нарід нероздільним і самосвідомим, та свідомим того завдання, до якого привикла його історія: бути культурним посередником між заходом і сходом.

Мельничук.

Діточі бібліотеки та наше духовенство.

Як б. учитель дуже цікавлюся виховними змаганнями серед нашого народу. Дорожу дошкільним вихованням дітвори по захоронках, дорожу її вихованням у національному дусі в школі народній і середній. Уважаю, що одним з наймогутніших двигунів виховування є добірна діточа бібліотека.

Лихо лиш у тому, що у нас нема кому подбати, щоб книжочка для молоді розходилась між нею у мільонах примірників. Загал батьків нашої дітвори, селяни і робітники, недоцінюють ваги лектури для своїх дітей. Школа державна, з чужим учителем, не дасть нашій дітворі книжки, що плекалаб національний дух у неї.

Недобитки нашого учительства в школах державних, залякані долею своїх багатьох товаришів і товаришок, не важаться занятись бібліотекою для української дітвори, хоч офіціяльні чинники заявляють, що проти культурної праці українського вчительства нічого не будуть мати, навпаки — будуть її пособляти. Загал українського вчительства, навчений досвідом, прислухується радше до голосу позлиця...

Лишається тільки наше духовенство. І на нього, як такий стан, що ще найменше залежний і з титулу звання **душпастирів і виховників** паде обовязок, прегарний обовязок, взяти справу виховання, зокрема справу дитячих бібліотек у свої руки.

Про вагу дитячих бібліотек із закликом до нашого духовенства до їх закладання і ведення умістило „Діло" цикль прегарних статтей пера п. Я. Татомира, останньо у чч. з 2. і 3. лютого ц. р. під наг. „Наше духовенство і наша дітвора". Зокрема у цій останній статті аргументи такі переконливі, що не можна позву

стити, щоб вони не вплинули благородно на ваше духовенство і не збудили в ньому масового відруху до чину.

А що справа вже „на добрій дорозі", може послужити отсей факт: У віддалі 10 км. від Львова є село Пикуловичі, замешкале у 75 прц. українцями, в 25 прц. латинниками. Офіціяльна статистика каже, що у ньому нема і 25 прц. українців і тому школа там з польською мовою навчання, хоч до року 1925 була там українська викладова мова. Усякі чинники зі Львова та сусідніх сіл намагаються зденаціоналізувати не лиш латинників, але й українців гр.-кат. обряду. І це їм щодо перших удається. На перепоні щодо других стоїть у першому ряді тамошній гр.-кат. парох о. Василь Воронюк. Він то, крім праці в церкві, читальні та у двох кооперативах, заложив недавно церковну дитячу бібліотеку. Що неділі і свята ходить у церкві двоє дітей з тацкою і просять дрібних датків на дитячу бібліотеку, а батьки й матері кидають жертви радо. Бібліотека фунґує дуже гарно. Завідує нею дружина о. пароха і дітвора просто видирає собі книжочки з рук.

Чи не гарний приклад до наслідування? Де ми булиб за кільканацять літ, якщо в кожній парохії булаб чинна дитяча бібліотека?

І. Стронський.

Коли зліквідують Березу Картуську.

ВАРШАВА, ПАТ. Сенатська скарбово-буджетова комісія радила в четвер над буджетом м-ства внутрішніх справ у присутности мін. Косцялковського. Справоздавець сен. Ваньокович сказав, що в Польщі в 1934 р., як і в усій Европі, зазначилася конспіраційна діяльність політичних груп. Уряд признав відповідним в інтересі загальної безпеки виступити енерґійно та створив табор у Березі Картуській. Спочатку було там 250 інтернованих, тепер є 90. Чутки нібито зле поводяться там із інтернованими бесідник вважає полагодженими відомою заявою міністра Косцялковського в в буджетовій комісії сойму. Бесідник думає, що як зникне причина, яка довела до створення табору інтернованих, тоді уряд його зліквідує.

Опісля референт навів дані в справі скількости репресій у відношенні до груп, які виступають проти уряду та держави. Дані ті доказують, що скількість репресій зменшилася.

Мін. Косцялковський відповідав на закиди й уваги, зроблені підчас дискусії.

НОВЕ ВНЕСЕННЯ В СПРАВІ БЕРЕЗИ КАРТУСЬКОЇ.

Клюб Народовий вніс у соймі нове внесення в справі Берези Картуської. Домагаються, щоб утворити надзвичайну соймову комісію, яка розглянула би поведінку адміністраційної влади та поліції супроти інтернованих у Березі Картуській. Внесення це відіслали до комісії та нема сумніву, що це радше політична демонстрація.

Внесення це переслали до адміністраційної комісії не руки предсідника комісії віцемарш. Полякевича. Від нього залежить устійнення речинця скликання комісії.

За відокремлення пакту Ліґи від верс. трактату.

З Парижа повідомляють, нібито німецький уряд у відповіді на анґлійсько-французьке предложення м. ін. зажадав, щоб пакт Ліґи Націй відлучити від версайського трактату.

Міністер закордонних справ Німеччини Нойрат приняв амбасадора Анґлії Фіпса й амбасадора Франції Понсета та зясував їм відповідь німецького уряду на анґлійсько-французьке предложення. Відповідь прихильно відноситься до навязання переговорів у справах, які заторкнуло предложення.

Зазначувати, що Німеччина застерігається в справі приступлення до сх. пакту і в справі незалежности Австрії.

НОВИНКИ

— **Преосв. Йосафат Коцило вський** виїхав з Перемишля до Риму, де переведе свячення нових гр.-кат. душпастирів. До Перемишля вернеться щойно за кілька тижнів.

— **Реферат „Конституція людини і звання"**, заповіджений на суботу 16. II., не відбудеться з причини занедужання прелеґента д-ра С. Парфанович. Про новий речинець реферату буде окреме повідомлення.

— **Львівська хроніка.** В домі студентів ветеринарії при вул. Стельмаха 1. студент Теоф. Ґаліковський маніпулював револьвером. Куля зломила йому кість у руці. Студента забрали до шпиталю. — На Клепарівській вул. бандит зирвав жінці майора Білінській торбинку із 110 зол. і дрібничками. — При вул. Львівських Дітей 38 в хаті залізничника Йос. Ціцінського вибухла фляшка бензини, в якій дочка Ціцінського хотіла прати суконку. Вибух бензини попарив Ціцінського та його жінку й дві дочки та Йос. Завалку, який хотів ратувати попарених. Ранених забрали до шпиталю.

— **Смерть робітника серед цвітів.** У Лодзі 38-літній безробітний Вол. Стасяк просив огородника, щоб його переночував. Огородник дозволив Стасякові переспатися в теплярні. Рано найшли Стасяка неживого, затроївся двоокисом вутля, який виділюють цвіти. Огородника притягли до судової відповідальности під закидом ненарочного спричинення смерти.

Дописи.

ЧОРТКІВЩИНА.

Спільна просфора в Джурині, пов. Чортків. Дня 19. 1. відбулася в селі Джурині спільна просфора, яку влаштували спільно всі місцеві українські товариства. Імпонуючо виглядала гарно прибрана килимами центральна саля „Просвіти", яку свідомі громадяни Джурина виповнили вщерть, бо було около 450 осіб. Підчас свята промовляли: о. Н. Івахнюк, п. Р. Квасниця та п. С. Ногаєвський. Слід зазначити, що на просфорі було до волі місцевих „русских", які щораз-то більше починають пізнавати, де правда. Грімко неслись у піднебесні простори коляди-молитви, які молили у Бога кращої долі для українського народу, „цього дому господаря". При цій нагоді зложили присутні 5 зол. на українських інвалідів та 5 зол. на Р. Школу.

Вибори солтиса в Джурині. Джурин має 30 радних, з того: 11 українських, 10 польських та 9 „русских". Завдяки деяким „русским" солтисом вибрано поляка Василя Колівошку, його заступником українця Івана Браткова, голову місцевого Кружка „Рідної Школи". Одначе староста в Чорткові не затвердив нашого заступника без подання причини. При повторних виборах вибрано заступником Миколу Браткова с. Марка („русского"), за яким голосували всі українці, щоб оминути більшого лиха.

—o—

СПОРТ.

ПОҐОНЬ — УКРАЇНА 2:0 (0:0, 0:0, 2:0).

Змагання за мистецтво А-кляси в гаківці, у якому молоденькі змагуни України ставили твердо чоло рутинованим грачам Поґоні у двох терціях. Щойно в останній терції перемогла Поґонь зі стрілів Красуцького. Гру утруднювала сильна метелиця, та проте темпо її було ввесь час живе і ситуації змінювались дуже швидко. Суддя п. Соколовський. Видців, не зважаючи на непогоду, дуже багато.

УКРАЇНА — КРЕСИ (ТЕРНОПІЛЬ).

Змагання гаківкової дружини України з Кресами за мистецтво А-кляси відбудуться в неділю 17. ц. м. пополудні. Україна повинна конче ці змагання виграти, щоб запевнити собі А-клясовість.

ЛЬВІВСЬКІ СОКОЛИ РОЗГРАЮТЬ ЗМАГАННЯ ЗА МИСТЕЦТВО У ВІДБИВАНЦІ.

У великій салі Сокола-Батька почались у вівторок 12. ц. м. змагання за мистецтво у відбиванці львівських сокільських дружин на 1935 рік. Участь бере понад 20 дружин, бо деякі гнізда зголосили по кілька дружин. Кожного дня відбуваються стрічі двох, або й чотирьох дружин, яким приглядаються видці з галерії. Така масова участь змагунів є доказом, що у львівських сокільських товариствах процвитає відбиванка дуже гарно і захоплює щораз ширші круги молоді, а навіть і старших. Побажатиб, щоб ця ділянка спорту прийнялася якнайширше і на провінції, тимбільше, що з нею звязані мінімальні кошти.

Нові книжки й журнали.

Улас Самчук: ГОРИ ГОВОРЯТЬ! Роман у 2-ох частинах. Чернівці. Бібліотека „Самостійної Думки". Накладом автора, 1934, ст. 162.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів Ринок 10.

книжки, одяг, а на бібліотеку мою та на театр в відсотково більше видавав, ніж по скінченні школи. До бурси ніколи не подавався, учив навіть своїх товаришів, або приготовляв привватистів до матури. Таких як я було більше в кожній клясі. А нині?!... Тепер, скажуть, нікого нам учити! Та я до гіркої правди додам ще другу. Із свічкою нині шукати гімназистів чи матуристів, щоби уміли приготовити з усіх предметів приватиста чи до вступного іспиту навіть учнів з нижчих кляс. І саме ця обставина свідчить про нижчість теперішньої школи супроти передвоєнної більше, як те, що якихсь там предметів тепер менше вимагають. Фактом є, що навіть за теперішніми вимогами молодь менше уміє, бо за мало часу і праці витрачає на обовязкові предмети. Не вміє заробляти там, де могла би.

На університеті, в літах недостачі підмоги, голодував я, бо за зарібки було трудно, коли треба було віддатися студіям зовсім. Почав ратуватися тим, що перейшов на харчі, зложені з молока, яєць, хліба. Добував деколи ласощі з зимної ковбаси та з дрянтивеньких цукорничих виробів. Ціла імпреза закінчилась сухотами в горішній кінчині легеня. Сухотів я спекався хоч з трудом, хоч досвід був за дорогий. Та всеж дорого куплена наука придалася мені в пізнішім житті.

В 1915 р. попав я як цивільний вязень за Урал. Спочатку з мусу, дальше по застанові зачав харчуватися виключно молоком та хлібом, хоч мясо, товщ були тоді там дуже дешеві, а мої доходи дуже великі. Підчас трьох літ побуту в неволі я ледви кільканадцять разів мав до діла з мясом або іншою „людською" стравою. Доля кинула мене по літах війни на польський далекий захід та приневолила жити одинцем, відрізаним від сімї. Майже девять літ жив я виключно хлібом і молоком. З тим я не афішувався, але люди знали. Одні милосердилися, другі глузували з мене поза плечами. За тих девять літ заощадив я на власнім харчі не менше 8 до 9 тисяч золотих, що їх обернув на науку дітей.

Про харчування майже нічого не читав я. Та мій більш тринацятилітній досвід є також науковою книжкою хоч непечатаною. Для моїх 70 кг. ваги вистарчало на день півтори літра незбираного молока та 70 декаграмів разового, найрадше пшеничного хліба. Працював у у службі бездоганно, поза службою, вдвоє, втроє більше. На вазі не спадав я, хоробливих якихось проявів через односторонність харчів не добачував, сили до праці мені ніколи не бракло. Перед чотирма літами по кількатижневім мясоїдстві появився у мене артретизм, який зник по переході на квасне молоко, при недовгих ліках. Яйця, як головний харч, відкинув я ще в університетських часах. Нині знаю, що він веде до недуг кормового каналу та жовчевих камінів. При праженім молоці корисним було перервати деколи сировиною з садовини чи деякої городовини. Підчас трилітнього вживання квасного молока навіть і зимою і сировина була зайва. Тепер тут у мене на провінції літра молока коштує 15 сот., а кільограм разового хліба 20. За 12 золотих місячно знову міг би я прохарчуватися без шкоди для здоровля. У Львові, де все те дорожче, не перейшло би удержання вище 20 золотих, а так само в Вильні чи Кракові.

Я далекий від того, щоби накидати свою думку як єдино раціональну. Не кожний переможе свою волю, зрікаючись приємности ріжнородности в харчах. Навіть своїх дітей не приневолював я до цього (хоч щоправда не було потреби). Та коли чую, що хтось кидає студії тільки тому, що на прожиток не мав більше місячно як 30 золотих, або живе на ковбасно-росолово-чаєвих харчах та помагає розвиватись сухітничим бактеріям, мушу милосердитись та подати дрібку життевого досвіду. Деякле, але у такім Львові, при зразково гігієнічнім відживнім, стерилізованім і дешевім матеріялі, який дає Маслосоюз є краща змога це перевести, ніж мені у моїх місцях побуту. Може кому це пригодиться.

Г. Говилівський.

ВИБОРИ НА МІСЦЯХ.

ПЕРЕД ВОЛОСНИМИ ВИБОРАМИ В ДРОГОБИЧЧИНІ.

Дрогобиччина, яка стоїть отсе перед волосними виборами, поділена на 10 збірних громад: Дережичі, Добрівляни, Горуцько, Кропивник Новий, Лішня, Медиичі, Найдорф, Підбуж, Рихтичі, Стебник Окрім того дві громади: Східниця і Трускавець уконституовані як волосні громади. Осередками збірних громад установлено переважно місцевости з мішаним польсько-українським населенням, або такі, які є під визначним впливом місцевої польської бюрократії. Так наприклад зроблено у волости Рихтичі: громада Рихтичі має дві третини польського населення; у волости Найдорф: Найдорф заселене в більшости німецькими кольоністами і польськими робітниками; у волости Стебник: у Стебнику працює одна з найбільших салін і там зібралося чимало напливового польського робітництва; вкінці Медиичі і Підбуж, що теж є осередками збірних громад, є одночасно осідками городського суду.

Задля приготування виборів до волосних рад уладив Повітовий Народній Комітет у Дрогобичі дві наради громадських радних з цілого повіту, на яких пояснено зібраним постанови складного виборчого регуляміну та подано вказівки для наладнання виборчої орґанізації. Крім того П. Н. К. уладив передвиборчі зібрання громадських радних всюди, де того вимагала потреба. Такі передвиборчі зібрання були в Доброгостові для збірної громади Стебник, у Рихтичах, в Найдорфі, Кропивнику Новім, в Михайлевичах, в Дережичах та перевів їх д-р Степан Витвицький і два зібрання в Добрівлянах д-р Блажкевич. В кожній з волостей, окрім Горуцько, зорґанізовано виборчі комітети, у склад яких входять: голова, заступник голови і по три представники громадських радних з кожної громади. Всюди рішено вставити українську листу кандидатів. Наслідком такої передвиборчої орґанізації адміністраційна влада, яка спершу мала намір перевести вибори по волостях як одностайних виборчих округах, тепер завела очевидно некорисний для нас поділ поодиноких волостей на виборчі округи. Найтрудніше буде українське становище у волості Рихтичі, яка має більшість польського населення і тим самим більшість польських радних. Справу в тій волості ускладнює ще становище комуністів, які наприклад у Михайлевичах вибрали солтисом одинокого польського мешканця в селі, щоб тільки не допустити до вибору українського кандидата. Зрештою і по інших громадах, як Солець, Стебник, Болехівці комуністи йшли за польською, або урядовою листою при громадських виборах. Вибори до волостей Кропивник, Горуцько і Добрівляни відбудуться вже в найближчих днях.

Становище і значіння української мови.

Під таким заголовком мав при заповненій авдиторії берлінського університету проф. унів. у Мінстері д-р К. Г. Маер цінний реферат, який зробив велике враження на присутніх. Виклад проф. Маєра мав те значіння, що дав змогу в такім важнім науковім місці, як берлінський університет дати ясну відповідь тій частині німецького дорості, яка цього питання зовсім не знає, та причинився чимало до його спопуляризування. Виклад проф. Маєра важний далі як новий доказ, що науковий світ західної Европи зірвав уже давно з колишньою російською „тезою", опертою не на наукових дослідах, але на указі з 1876. року.

Проф. Маєр підходить до української мови як самостійної й трактує її зовсім відрільно від питення російської мови, тримаючися засади: „Окремий культурний розвиток робить мову самостійною", і це він уважає за більше переконливий доказ, ніж „математичні" таблиці деяких наших учених. Коли Грушевський сказав, що ми нарід, бо маємо свою політичну історію від 5. віку, так Маєр каже, що українська мова самостійна, бо українці мають свою рідну матеріяльну й духову культуру від пятого віку.

Після цього проф. Маєр обговорив систематично розвиток української мови, зачинаючи від старинного Києва, та зупинився довше при трьох періодах відродження та розквіту української мови й літератури, себто І-го — княжої доби, ІІ-го — реформації й винаходу друку, та ІІІ-го — романтизму української мови.

Прелеґент спинився ширше над питанням, коли ідіом є мовою або діялектом. Він подав вислід своїх дослідів над хронольоґією розвитку української мови, а вкінці занявся тезою проф. Степана Смаль-Стоцького та його учнів. Проф. Маєр не добачає більшого зближення між українською й південно-славянськими (сербською) мовами, а стоячи твердо на принципі окремішности української мови серед рідні славянських мов, причисляє її до східно-славянської групи. Проф. Маєр вказує на ближчі звязки між мовою українською, білоруською й російською та приписує їх наслідкам ґеографічного положення, які бачимо часто і в інших ґрупах мов, причім ріжниці, на його думку, такі, як між мовами шведською та норвеською, німецькою й голяндською, італійською та французькою. Він ствержує, що на сході Европи живуть три окремі славянські народи зі своїми мовами, та рішуче виступає проти французької теорії про націю, нібито націю творили приналежники одної державної території. Цю теорію вже з трудом можна застосувати до Франції самої, а щож зробити із Швайцарією? Та якби не було, якої не трималось би теорії, українська мова була і є повноправною і самостійною.

Бо найвищим постулятом українського народу було між іншим удержати рідну мову, що завсіди, не зважаючи на територіяльні поділи, робила український нарід нероздільним і самосвідомим, та свідомим того завдання, до якого призначила його історія: бути культурним посередником між заходом і сходом.

Мельничук.

Діточі бібліотеки та наше духовенство.

Як б. учитель дуже цікавлюся виховними змаганнями серед нашого народу. Дорожу дошкільним вихованням дітвори по захоронках, дорожу її вихованням у національному дусі в школі народній і середній. Уважаю, що одним з наймогутніших двигунів виховування є добірна діточа бібліотека.

Лихо лиш у тому, що у нас нема кому подбати, щоб книжочка для молоді розходилась між нею у міліонах примірників. Загал батьків нашої дітвори, селяни і робітники, недоцінюють ваги лектури для своїх дітей. Школа державна, з чужим учителем, не дасть нашій дітворі книжки, що плекалаб національний дух у неї.

Недобитки нашого учительства в школах державних, залякані долею своїх багатьох товаришів і товаришок, не важаться занятись бібліотекою для української дітвори, хоч офіціяльні чинники заявляють, що проти культурної праці українського вчительства нічого не будуть мати, навпаки — будуть їй пособляти. Загал українського вчительства, навчений досвідом, прислухується радше до голосу подлізця...

Лишається тільки наше духовенство. І на нього, як такий стан, що ще найменше залежний і з титулу звання душпастирів і виховників паде обовязок, преґарний обовязок, взяти справу виховання, зокрема справу дитячих бібліотек у свої руки.

Про вагу дитячих бібліотек із закликом до нашого духовенства до їх закладання і ведення умістило „Діло" цикль преґарних статтей пера п. Я. Татомира, останьо у чч. з 2. і 3. лютого ц. р. під наг. „Наше духовенство і наша дітвора". Зокрема у цій останній статті арґументи такі переконливі, що не можна поми-